

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 22.

Vtorik 18. Sušca

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blavniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

O z n a n i l o.

Njegovo veličanstvo je po najvišjem sklepu od 12. januarja 1851 z pogovorom minister-skiga svetovavstva naznanjenim najponižnišim prednašanjem ministra kupčije, konsulate v turški Albanii, Macedonii in Tesalii na sledečo vižo napraviti blagovolilo:

V imenovanih deželah imajo sledeči c. kr. avstrijski konsulati postavljeni biti.

I. Na Albanskem.

a) C. k. konsulatno namestništvo v Skadru neposredno podverženo kupčijskemu ministerstvu, za severno Albanio, to je za pašalik Skader in Prizerend.

b) C. k. konsulatno namestništvo v Duraci, neposredno podverženo kupčijskemu ministerstvu, za srednjo Albanio, to je za okrajne spadajoče pod vladarstvo v Rumeli, Walessi in Monasteri, Gavaja, Pecin, Elbasan, Tyrana, Mati in obe Dibri.

c) C. k. konsulatno namestništvo v Janini, neposredno podverženo kupčijskemu ministerstvu, za južno Albanio, ki obseže enakoimni pašalik.

Razun tega bodo konsulatne opravništva obstale v Antivariu, podverženo konsulatnemu namestništvu v Skadru, potem v Avloni in Preveši, podverženo konsulatnemu namestništvu v Janini.

II. V Macedonii in Tesalii.

a) C. k. konsulat v Salonihiu, neposredno podveržen kupčijskemu ministru kakor vodivni konsulatni vrad za Macedonio in Tesalio, to je, za vse dežele, ki leže v vshodu Albanie, na jugu Serbinie in v zapadu deželnih poglavarstev Nisa, Filipovo polje, Drinopolje in na severni strani gerškiga kraljestva.

b) C. k. konsulatno namestništvo v Monastiru (Bitolii), podverženo konsulatu v Salonihii za dolino Ceno z Gorico in Kastorio, z Ksecovim, Skopio in Velesim.

Razun tega bodo konsulatne opravništva obstale neposredno podveržene konsulatu v Salonihiu v Seresu, Cavalovem in Volovem.

Po enim je njegovo veličanstvo službo konsuloviga namestnika v Skadru, tamošnjemu dozdašnjemu namestniku konsula dr. Vincencu Ballarinu in službo konsuloviga namestnika v Janini tamošnjemu dozdašnjemu začasnemu namestniku konsula Ferdinandu Haasu najmilostljiviši podeliti blagovolilo, med tem, ko se še oba konsulatna namestništva v Duraci in Monastiru nista postavila.

Ljubljana 10. marca 1851.

Gustav grof Chorinsky l. r.,
poglarar.

11. marca 1851 je bil ravno tu CLXV. del občniga deržavniga zakonika in vladniga lista od leta 1850, ki je 31. decembra 1850 v edino-nemškem izdanju na svitlo prišel, v poljsko-, rusinsko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 497. Cesarski ukaz od 6. novembra 1850, s katerim se sodniško vrvanje za Galičio in Lodomerijo z Krakovim, Aušvicam in Zatoram in Bukovino vstanovi.

Dunaj 10. marca 1851.

Od c. k. vredništva občniga deržavniga zakonika in vladniga lista.

15. marca 1851 bo v c. k. dvorni in deržavni tiskarnici na Dunaju XIV. in XV. del občniga deržavniga zakonika in vladniga lista od leta 1851 in sicer v edino-nemškem, kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

XIV. del zapopade pod

št. 53. Deržavno pogodbo od 5. novembra 1850 med Avstrijo in Toskano čez glavne čerte avstrijsko-talijanske poštne zveze, toraj z posebno pogodbo v izpolnenje deržavne pogodbe.

št. 54. Razpis ministra kupčije od 14. februarja 1851, po katerem se podaljšanje časa za izpeljavo avstrijsko-toskanske poštne pogodbe od 5. novembra 1850 naznani.

XV. del zapopade pod

št. 55. Razpis ministerstva vojaštva od 22. februarja 1851, po katerem se po najvišjem vojaškem ukazu št. 11 od 22. oktobra 1850 storjene naredbe za sprememo kadetov občinstvu naznanijo.

št. 56. Razpis ministerstva denarstva od 3. marca 1851, po katerem se ravnanje z 4% dvornokamerskimi obligacijami št. 187, ki so bile 1. marca 1851 srečkane, naznani.

št. 57. Razpis ministra denarstva od 6. marca 1851, veljaven za lombardo-beneško kraljestvo, čez dopolnitev naredb najvišjiga patenta od 29. januarja 1851 glede pobiranje vžitnine od ola.

št. 58. Razpis ministra notrajnih zadev od 7. marca 1851 čez dopolnitev v deržavni pogodbi z vojvodstvom Modeno odločene mejne vstanovitve.

št. 59. Razpis ministerstva denarstva od 8. marca 1851, po katerem se prepove, kakor v Bosno tako tudi v Hercegovino orožje voziti.

št. 60. Razpis ministra denarstva od 11. marca 1851, zadevajoč izdanje listkov deržavniga zaklada po 10 in po 5 goldinarjev.

Talijansko-nemškemu dvojnemu izdanju XV. dela deržavniga zakonika od leta 1851 je tudi ukaz ministerstva denarstva od 25. februarja 1851 pridjan, s katerim se talijanski tekst §. 9 začasne postave od 6. septembra 1850 (št. 345 deržavniga zakonika od leta 1850) popravi.

Dunaj 14. marca 1851.

Od c. k. vredništva občniga deržavniga zakonika in vladniga lista.

Danes bo IX. del, III. tečaj 1851 dežel-niga zakonika in vladniga lista izdan in razposlan.

Ljubljana 18. marca 1851.

Od c. k. vredništva dežel-niga zakonika in vladniga lista.

Nevradni del.

Če Avstrija z vsimi kronovinami novo vstavljene nemški zvezi pristopiti, ali le z nekterimi?

I.

Več ko dva mesca sta pretekla, kar so se zbrali v Draždanah, poglavitim mestu saksonskiga kraljestva, poslanci nemških vlad v namenu, novo podobo zveze osnovati, ktera bi nemške deržave bolj terdno in potrebam našiga časa bolj primerjeno zvezala. Politiški možje cele Evrope zdaj zlo pazljivo oči v listo mesto obračajo, ker vsi vejo, kako imenitni in važni bodo sklepi tistiga zbora. Deržavam v nemški zavezi zapopadenim bo namreč v prihodnje vsa druga in upamo viši stopnja v družini evropejskih deržav odkazana, kakor po zvezi leta 1815. Sklepi tistiga zbora bodo pa tudi posebno našimu cesarstvu v serce segli, ker je ono že dozdej nar imenitnejši ud tiste zveze bilo, in mislimo, de je po slav-nih prigodbah preteklih let le vredno se na visokejši stopnjo povikšano biti. Pravijo, de bo naša vlada še le po dokončanih in od vlad poterjenih sklepih draždanskiga zbora oznani-la vladbino vstavo ogerskiga kraljestva, novo deželno postavo za notrajne naprave in vladbino osnovo velike knežije Erdeljske, in vladbino osnovo lombardo-beneškiga kraljestva. Pravijo tudi, de se bo potem stanu obsede v pglavitnih mestih našiga cesarstva konec storil, de bo urno naša vstava v djanju vpeljana, de se bodo deželni zbori in deržavni občni zbor poklicali, de bojo našimu svitlimu cesarju avstrijsko cesarsko krono na Dunaju slovesno na glavo postavili, de bo on pri tej veseli priložnosti zavolj političkih hudodelstev obso-jene milostljivo oprostil. Nam ni znano, če smemo vse te lepe reči in vesele prigodbe po dokončanih sklepih draždanskiga zbora tako urno upati, gotovo je, de se od tod kaj prav imenitniga in važniga čaka. Pa ne samo deržave nemške zaveze, temuč vlade vsih evro-pejskih deržav pazljivo v Draždane gledajo. Sliši se, de ste vladi francozovske republike in britanskiga kraljestva protestirale, de bi smela Avstrija z vsimi kronnimi deželami novo vstavljene nemški zvezi pristopiti. Clo iz Tu-rina je neki politička stranka poslance v Draž-dane namenila, de bi tam za njo pomoč in podporo iskali, kar se nam pa vunder dvom-ljivo zdi. — Rusovski car nek popolnoma z našo vlado derži, časopisi iz poruskiga kra-ljestva spet terdijo, de tudi namenam taiste vlade ni nasproten. Tako se vsaki po svojim mnenju glasi, in govori, kakor je prepričan, ali saj hoče skazati, de je, akoravno ni. Zdajni politikarji še niso pozabili besed Nestorja vsih diplomatov nekdašnjiga francozovskiga ministra Talleyrand-a, ki je rekel, de govornica človeku ni dana svoje misli razodevati, ampak de jo je dobil jih bolj skrivati. Gospodi poslanci v Draždanah svoje opravila skrivoma obhajajo, do zdaj *) se nič gotoviga ne ve, kar bi bili

*) 11. dan sušca.

sklenili. Imamo tedaj obilno prostora se z konjunkturalno politiko pečati, to je vsaki po svoji glavi prerokovati, kaj se bo zgodilo kaj ne.

Kar smo mi v svojim listu stan Avstrije in nemških zadev po svoji misli naznanili („Ljubljanski Časnik“ tekočiga leta, št. 2, 3, 4, 5), so se reči na Nemškim spet en malo drugač obernile. Poruska vlada tačas od zavezne oblasti v Frankobrodu nič hotla vediti ni, ker so nje politikarji zvičajno znajdlji, de zveza sicer leta 1815 je ostala, njena podoba pa po prigodbah leta 1848 je razpadla, tako de nje postave veljavnosti več nimajo. O začetku listopada je nanagloma vso svojo armado na noge sklicala vsim nasprotnikom v bran, ki bi jo hotli prisiliti na stan nemške zveze leta 1815. Kakor smo že poprej omenili, se je naša vlada zmiraj ostro poti pravice držala, rekoč: de je ona popolnoma prepričana, kako silno potrebno je podobo nemške zaveze leta 1815 preurediti, in de rada v pravično preuredbo pomoč ponudi, de pa za vsako djanje in nar bolj za postavodavno je treba prostora, in po pravici bi se ji zdel nar bolj primerjeni prostor zavezni zbor in sicer samo za zdaj v podobi vstavljeni po volitvi leta 1815. Pri tem je pa v pričlo cele Evrope slovesno na znanje dala, de avstrijska vlada nikakor nima namena, nemškiga na postave 1815 popolnoma nazaj verniti, ampak le podobo zveze vsim udam v prid, brez de bi se pravice kteriga žalile, v novo terdnejši in koristnejši preurediti. Tega se je pa poruska vlada terdovratno branila, in malo-nemška stranka ni nehala Avstrije natolcevat, de ona hoče vse na staro spraviti, samo le sebi in svojim naslednikom v prid. — V Holomucu sta se knez Švarcenberg in minister Manteuffel v to pogodila, de naj bi se zedinjili v Draždanh brez zamude poslanci vsih nemških vlad v osnovanje nove podobe nemške zaveze. Seje tistiga zbora so se začele 23. grudna 1850. — Marsikteriga je morebiti up v sladkih mislih zibal, de bodo tam v kakih tednih vse opravila prav srečno h koncu dopeljali in tako blagostanost in mir Nemškiga, Avstrije in cele Evrope zagotovili. — V zgodovini in politiskih rečeh pa bolj skušeni možje niso bili tako veseliga upanja, de bi se tako zmešano in zavoslano opravilo, kakor je obravnava nemških zadev, v kratkim času dokončati zamoglo. Vsaka prememba politiskiga stanu kake države ima svoje zadržke, ima svoje težave. Če se taka prememba po sili zgodi, jo imenujemo revolucijo ali prekucijo, ktera je še zmiraj žalostne, objokanja vredne nasledke imela. Tode ona se urno dokonča, kakor vihar vse obstoječe podere, premagajoča stranka zmaganane politiske nasprotnike ali k smerti obsodi ali pa neusmiljeno bogati vsili, dokler ti moč dosežejo, ji storjeno krivico z enakim djanjem verniti. Izgled tega imamo zgodovino zadnih let pretekliga in prvih let tekočiga stoletja. — Prememba politiskiga stanu kake države ali zveze mnogih držav se pa nekterikrat tudi mirno po pametni prevdarnosti razsvitljenih politiskih mož dokonča, — osnovanje takiga opravila se pa že dalj čas vleče. Takimu zboru namreč ni dano po navadi revolucije obstoječe zoperstavke z silo podreti, tukaj je treba pravice vsih udov mirno prevdariti, vsakimu svoje odrajtati, če bi kdo po novi napravi škodo terpel, ga odškodovati, zvonajnim in notrajnim potrebam ne samo za dans ali jutro ampak tudi v prihodne leta zadostiti. To gre pa vse le počasi, kakor stvarnica se le v celim letu komaj popravi kar je vihar ene noči poderl. — Po zmagi Napoleonoviga cesarstva v letu 1814 je bil na Dunaju velki evropejski shod in je svoje seje že o jeseni začel. Bili so se tam nar bolj učeni, skušeni in razsvitljeni politiski možje vsih evropejskih

držav, ki jim enakih morebiti naše stoletje več ne bo rodilo. Sedeli so in delali netrudno celo zimo, in komaj spomlad 1815 so bili v stanu svoje opravila končati, in Bog ve, če bi jih bili še takrat končali, ako bi ne bil beg Napoleona iz otoka Elbe, in odtod izvirajoča nevarnost vse ude shoda k tako potrebni ednosti vsilil. — Težave, ktere se koristnemu dokončanju opravil zdajnega draždanskiga zbora zoperstavijo, so tako silne in imenitne, de je treba vsiga uma in vse previdnosti, naših deržavnih politiskih mož, njih opravila so pa tudi tako važne in imenitne, de upati smemo, oni bodo mir in blagostanost Nemškiga, Avstrije in po tem cele Evrope v tako dolge leta zagotovili, kakor se je po Dunajskim shodu leta 1815 zgodilo. V kratkim mislimo na te težave opomniti, de bi se potler ložej soditi zamoglo, je li bolj Avstrii z vsimi kronovinami novo vstavljeni nemški zavezi pristopiti, ali le z nekterimi.

(Dalje sledi.) Melcer.

Austrijsko cesarstvo.

Krajnska.

Ljubljana. — C. — 15. t. m. je bilo pri okrajnem sodništvu ljubljanske okolice več očitnih obravnjav, od kterih le ene omenimo, ki nam se, naj bo sama na sebi tudi še tako nepomenljiva, že zavolj tega zlo imenitna zdi, ki se šteje med tiste redke primerleje, ko lastni starši svojiga otroka pred sodbo pripeljejo in zoper njega pričajo. Taki primerleji so gotovo zlo žalostni, ker so očiten dokaz, da je vez, ki otroke na starše in starše na otroke veže, stergana, da je ljubezen med njimi ugasnula, da se je spoštovanje pokopalo in namest nju sovraštvo in zaničevanje poglalo, da je domači mir, to veliko dobro, popolnoma zginul. Da pa to večidel ne osramoti samo otroka ampak večidel tudi starše, je tudi gotovo, ker je večidel nemarnost staršev, ki otroke slabo izrede, kriva, da so, ko bolj v leta pridejo, njih šiba, da jim sive lase delajo in hudobni ljudje postanejo. — Stal je pred sodbo 16. let star paglovec, iz Viča doma, že lansko leto sodniško kaznovan, kteriga je lastna mati zatožila, da se proti njej kakor proti nje hčeram z besedo in djanjem zlo nespodobno vede, da je svojo sestro z nožem ranil in tudi materi žugal, da je z samokresam krog hiše letal in žugal. Dve sestri ste zoper njega govorile in djale, da same ne smete doma biti, ako on pride, da jih pretepa in nesramno psuje. Gospod župan iz Viča poprašan, ako je temu res, odgovori, da ne ve za nobeniga taciga poredneža, kakor je zatoženi, in da ga zavolj porednosti in slabiga obnašanja vsi ljudje poznajo. Obsojen je bil na 24 ur z postam v zapor.

Koroško.

Kar terdna in dobra volja zamore, pokaže šola u Borovljah (Ferland). Slovenščina ima tamej veliko nasprotnikov, ki bi vse Slovence radi na enej žlici vode utopili; slovenščina pa vender le koj živi, raste in se razširuje, — nekteri gospodi to žlahtno rožico varjejo, in jej zvesto strežejo. 18 učencev Borovljanske šole u Majerjovem spisovniku prav lepo napreduje, in učenci v šoli in v cerkvi slovenske pesmi tako mično in ganljivo pojo, da že taki ljudi, ki so le „nemški Omt“, in „Wir werfen“ hvalili in hoteli, sedaj za slovenske pesmi prosijo. Le tako naprej! — (Bčela)

Česka.

10. marca dopoldne je bil vrednik Slovana, Dr. Havliček, ki se je poslednje dni v Pragi mudil, pred c. k. terdnavno poveljstvo poklican, kjer se mu je zapovedalo, Prago naglo zapustiti, ker mu ni dovoljeno v krajih, kjer je obsedni stan, se muditi.

Avstrijska.

Od leta 1845 noter do leta 1848, tedaj skoz 4 leta se je

	preiskovalo hudodelstev:	napovedanih je bilo, brez da bi se bil hudodelnik zvedel:
Na Avstrijskem in Solnograškem . .	3566	4974
Na Štajarskem . . .	638	674
„ Koroškem	153	117
„ Krajnskem	208	191
V Terstu, Gorici in Istrii	196	160
Na Českem	3562	1859
„ Moravskem . . .	1136	494
„ Sileskem	517	85
„ Tirolskem in Vorarlberskem	618	742
Na Dalmatinskem . .	552	1203
V Galiciji in Bukovini	4235	403
Skoz tri leta		
Na Lombardiškem . .	1723	5718
„ Benečanskem . .	1460	3060
Skupej . .	18524	19690

Iz tega pregleda se vidi, da je v Galiciji, Sileziji, na Moravskem in Českem v primeri z preiskanimi hudodelstvi zlo malo število tistih, pri kterih se ni hudodelnik zvedel, nasproti pa na Dalmatinskem, Benečanskem in Lombardiškem zlo visoko. To je zavolj tega, ker v teh krajih hudodelnik zna dobro zakriti, kterim tudi ondašnji prebivavci pri tem pomagajo. Tudi na Avstrijskem se je mnogo takih hudodelstev zgodilo, pri kterih se hudodelnik ni zvedel; vzrok tega so zadeve mesta Dunaja, ki ima, kakor vse velike mesta, mnogo skrivališč.

Ako hudodelstva z številam prebivavcov primerimo, se jih je na Avstrijskem največ zgodilo, kjer na 100,000 prebivavcov 151 hudodelstev pride.

Vzrok tega je gotovo mesto Dunaj, kjer se naj več hudodelstev zgodi.

Na Dalmatinskem se je posebno veliko hudodelstev zavolj tega zgodilo, kjer je ondi kervavo maščevanje še tako vkoreninjeno, na Sileskem, ker ima tako nesrečno lego in v Galiciji, ker je bil ondi nemir in ker večkrat lakota vstane.

Na Českem je revšina mnogo pripomogla k obilnosti hudodelstev.

Zares malo hudodelstev se je le na Primorskem, Krajnskem in Koroškem zgodilo, kjer pride 39, 44 in 48 hudodelstev na 100,000 prebivavcov.

To tistim v prevdank, ki so v zunajnih časopisih od toliko hudodelstev, ki se na Krajnskem gode, upili.

* V tistih kronovinah, v kterih je kazenski zakonik od leta 1803 veljaven je v enem letu od 100 hudodelstev preiskanih bilo:

Na spodnjem Avstrijskem	82.99
„ zgornjem „	83.38
„ Solnograškem	84.35
„ Štajarskem	70.75
„ Koroškem	79.41
„ Krajnskem	69.34
„ Terzaškem, Goriškem in Istrii	82.72
„ Českem	74.19
„ Moravskem	77.56
„ Sileskem	83.17
„ Tirolskem in Vorarlberskem	81.56
„ Dalmatinskem	73.54
„ Gališkem	75.52
V Bukovini	79.50
„ Lombardii	82.81
Na Benečanskem	82.86

Srednja številka 77.93

Iz tega se vidi, da se je preiskovanje z več kakor tri četertinke v enem letu končalo.

V tistih deželah, kjer se jih je naj manj preiskalo, na Krajskem, Štajarskem, Dalmatinskem, Českem in Gališkem, vzrok v tem obstoji, da je bilo ali večje število hudodelstev preiskovati, ali pa, da so sodnije preveč opraviti imele; to se je posebno zgodilo na Krajskem, Dalmatinskem, Českem in Gališkem, in gotovo je, da bi bila ta razmera vgodniva, ako bi se bili opravi bolj razdelili.

* Njegovo veličanstvo je napravo višje realna šole v vsaki kronovini dovolilo.

* Na Ogerskem pride na štirjaško miljo 2776 prebivavcov, na Českem, Moravskem in Silezkem 4800, na Primorskem 3616, na Benečanskem 5439, na Lombardiškem 7120. Na Ogerskem, ki obseže 3962 štirjaških milj je 60 mest, na Moravskem in Silezkem, ki imate 475 štirj milj, je 116 mest, na Českem, ki ima 904 štirj. milj, je 289 mest.

* Ako se hudodelniki po spolu in starosti v posameznih kronovinah razločijo se sledeče pokaže:

	moških	ženskih	čez 40 let starih
Na Avstrijskem pod Anizo	80.15	19.85	16.09
„ Avstrijskem nad Anizo	79.50	20.50	20.18
„ Solnograškem	74.03	25.97	19.65
„ Štajarskem	85.98	14.02	18.36
„ Koroškem	78.62	21.38	15.76
„ Krajskem	88.03	11.97	17.31
V Terstu, Gorici in Istrii	92.26	7.74	15.47
Na Českem	85.45	14.55	21.57
„ Moravskem	84.90	15.10	20.54
„ Sileskem	82.91	17.09	16.51
„ Tirolskem in Vorarlberškem	83.36	16.64	19.19
„ Dalmatinskem	94.10	5.90	18.98
V Galiciji	93.06	6.94	16.96
„ Bukovini	92.04	7.96	9.46
„ Lombardii	95.44	4.56	16.07
Na Benečanskem	85.30	14.70	18.95

Srednja številka 87.29 12.71 18.25

Iz tega se vidi, da je bilo samo na Solnograškem nekaj čez četertinko obsojenih ženskih; potem pride Koroško in Avstrijsko. Naj manj ženskih je bilo obsojenih na Lombardiškem, Dalmatinskem, Gališkem, na Primorskem in v Bukovini, potem na Krajskem. Zanimivo je tudi to, da je bilo na slovenskem Štajarskem mnogo manj ženskih obsojenih kakor na nemškem Štajarskem, ravno to velja tudi od Tirol, kjer je bilo mnogo manj Lahinj obsojenih kakor Nemk. Naj več hudodelnic je ravno na severnem Tirolskem, Solnograškem, severnem Koroškem in severnem Štajarskem.

Mladih hudodelnic od 14 do 20 let je naj več na spodnjem Avstrijskem, posebno na Dunaju, Primorju (v Terstu), v Bukovini in na Koroškem, naj manj pa v Galiciji, na Krajskem, Českem, Dalmatinskem, Tirolskem in Solnograškem.

Naj več hudodelnikov je bilo od 20 do 40 let starih.

Naj več novih hudodelnikov se je na Dalmatinskem in Krajskem obsodilo, potem v Bukovini, v Lombardii in na Primorskem; na Solnograškem, Tirolskem, Sileskem in Avstrijskem pa naj več takih, ki so bili že popred zaperti. Vidi se tudi, da se na slovenskem Štajarskem in južnem Tirolskem ni toliko hudodelstev ponovilo, kakor na nemškem Štajarskem in nemškem Tirolskem.

Zlo imenitno je to, da na Dalmatinskem, Gališkem in v Bukovini zmed 100 hudodelnikov njih 90, na Krajskem in Benečanskem 70, na Sileskem, Primorskem, Koroškem in Lombardiškem od 50—60 ne zna ne brati, ne pisati! Tudi na Istrijskem je ta razmera, ako Terst in Gorico izjamemo ravno tako žalostna kakor v Galiciji, ravno to velja tudi od slovenskega Štajarskega.

Horvaška.

Ilirska matica se je vredila. Gospod Berlić je za tajnika zvoljen; vendar je odbor popred pismo poprejšnjemu tajniku Stanko Vrazu poslal in ga za mnenje poprašal, ker Vraza neradi nazaj denejo, ki si je mnogo zaslug za matico pridobil. Zlo se trudijo zaklade ilirske literature ljudstvu odpreti. Tako je ravno dr. Gaj zbirko starih pesnikov na svitlo dal. Zapopade pesni Dominika Ranjina, svetovavca Dubrovaškega od let 1560—1563. To imenitno delo je bilo vprvo v Florencu 1563 natisnjeno, pozneje pa v Benetkah. Za jugoslavensko slovstvo so dubrovaški pisatelji zares velik zaklad. Že slavni Galjuffi je mnogo o teh svetih razodel. Le spomniti se je treba na „Kristjado“ na Gunduličeviga „Ozmana“ itd. Eden prvih pesnikov o svojem času je bil Dinko Ranjanin, rojen v Dubrovniku 1536. Že ko je bil 20 let star, je za izvrstniga pesnika spoznan bil. Velki vojvoda Kuzman ga je z redam sv. Štefana okinčal. Takrat je bil Dubrovnik velik in mogočen. Kraljeval je po morju na Laškim do Tunisa, Tripolisa in Lizabone; kupčeval v Sarajevo, Novi, Bazar, Belgrad in Silistrio do Bukaresta. Takrat je bil Ranjanin, ki se je na deželnem zboru slavo pridobil, sedemkrat za kneza republike izvoljen. Umerl je v letu 1607 v 71. letu svoje starosti. Njegovi rojaki so po njem zlo žalovali. V gerbu njegove rodovine je bilo geslo: „Ingenio non viribus!“

Ogerska.

Iz Gómōra piše fajmošter v „Pest. Ztg.“ sledeče:

Ne bila bi slaba želja, toliko goldinarjev imeti, kolikor krivih priseg se na Ogerskem na leto prigodi. Prisega se tukaj zares ne more več rabiti, resnico zvediti in brez dvombe je pravno ravnanje samo krivo, da je to tako prišlo, ker se je prisegovalo pri vsaki nepomenljivi stvarci in večkrat zlo po potrebi.

Bil sim pri prisegah, kjer se je ravnalo, kakor v kmetijskih keremah. Hočem le enizgled napeljati. Ni še davno, kar se je hotla neka žena od svojiga moža ločiti zavolj tega, ker je imel manj premoženja, kakor je popred rekel. Ker to ni praven vzrok, zavolj kteriga bi se zamoglo ločenje zgoditi, tudi ni bilo potreba, pri tem prisegati.

* V Liptavi se je pri popisovanju z tujci vred 71,747 prebivavcov našelo, med njimi 34,604 možkiga in 37143 ženskiga spola, katolčanov 36,805, protestantov 32317, kalvincov 8, gerške vere 1, judov 3627. Po narodnosti je 68,921 Slovakov, 173 Madjarov, 7 Nemcov, 31 Ciganov in 3627 judov.

* V „Magyar Hirlap“ se iz Theresienstadt-a piše:

18. februarja se je od polka Don Miguel 300 vojakov na dom spustilo in sicer po milosti cesarja, tedaj 7 let popred, kakor so si mislili. Pri tej priložnosti jih je polkovnik takole nagovoril: „Vojaki in sinovi! Po milosti njegoviga veličanstva našiga cesarja in gospoda se vernete v svojo domovino; v preteklem letu bi še tega ne bili verjeli. Marsikdo vas, vidi danes poslednjikrat svojiga polkovnika, ki se hoče zdaj po očetovsko z vami pomeniti. Ohranite v srcih dolžno zvestobo in ljubezen do cesarja, mislite, ko boste doma, kako milost vam je njegovo veličanstvo skazalo, in kako se je vse preteklo pozabilo in odpustilo! Vi vidite, da več zmotljenih, ki so bili pred 16 meseci med prostake uversteni, v versti častnikov stoji. Skusajte, kjer bo mogoče, zvestobo in ljubezen za cesarja tudi med rojaki razširovati, svarite jih pred zapeljivostjo, in povejte jim očetovske

besede polkovnika, da bo naš gospod in cesar domovino tako srečno storil, kakor še nikdar ni bila; le vbogajte in zaupajte njegovim dobromiselnim naredbam, ako vam tudi niso jasno. Bog z vami, dragi vojščaki! Pozdravite doma starše, brate, sestre in prijatle, — božji blagoslov z vami! Bog ohrani našiga milostljivega gospoda in cesarja Franca Jožefa I.“ Nato zaženejo vojaki vesel krič, kteriga ni hotlo ne konca no kraja biti. Nato se polkovnik pri vsacem posebej poslovi, in vse skupaj spremi z generalam Urbanam do kolodvora.

Tuje dežele.

Bosna.

Iz Bosne se piše v „Reichszeitung“ sledeče:

Vstajnikov iz Krajne se je mnogo zbralo, ki so mesto in terdnjavo Banjaluko vzeli, od kodar so keršanski prebivavci v Sarajevo pobegnuli, vstajniki so bili že v Giöl-Hisar in pravijo, da so že do Jaice prišli. En vojaški oddelk se je zoper nje iz Travnika dvignul, ne dvomimo, da bi se te zadeve ne poravnale kmalo, ker vstajniki niso pogumni, zoper nemocene se zares dobro obnašajo, močnih se pa boje. Omer paša je v Mostaru in noče nankrat, kakor se je s perviga vidilo, se vstajnikom ustaviti, on ima to vstajo za malenkost in zaničuje sedajnega sovražnika. V Buni, na posestvu Ali pašata, je ukazal kole, na kterih so bile glave nasajene, izdreti, in več glav pokopati. Take reči, ki se na avstrijski meji gode, več povedo od trinoštva, svojglavnosti in nadloge, ki je tukaj, kakor debele bukve. Še le te dni je nek muselim svojim naredbam pod kaznijo nos in ušesa odrezati, veljavo pridobil; po kakem zakoniku se tukaj ravna, tega še nisim zvedel. Naj se še tako modre in mile postave vpeljejo, vendar bo Turčija vedno rakovo pot hodila. V deželah, kjer je tansimat že davno vpeljan, vendar poglavarji za postave (fermane) malo porajajo; le tisto se še godi, kar vsak poveljnik ravno hoče, naj bo po postavi ali zoper postavo. Že sam sim večkrat vidil, da clo služabniki niso povelju vbogali. Samovolja je vlada dežel. Le Omer paša, ki ne daje samo povelj ampak tudi hoče, da se natanjko spolnijo, doseže svoje namene, k čemu je pa neprosllive ostrostri treba. Škoda, da dobra volja vladarja in njegovih svetovavcov nič ne pomaga. Vojaki Seraskiera vbogajo, ako ga vidijo, ko ga pa ni pričujočiga, delajo po svoji volji; lakomnost po blagu stori, da reči počenjajo, zavolj kterih bi bili v omikani deržavi ustreljeni. Nov dokaz je, da so vojaki, ki so se z gospodarjem prepirali, ko so odšli, mu hišo zapalili, ki je tudi pogorela. Od gasivnic se tukaj nič ne ve in pri ognju nobeden ne pomaga, dokler vlastnik pomagavcov ne plača. Od kaznovanja se tukaj ne more govoriti, ker je bilo tako namenjeno, in ako kak kristjan priča, da je vidil, ko se je zažgalo, ta spriča nič ne velja, ker kristjan ne more zoper Turka pričati.

Ferman, po kterem se vezir Hercegovine Ali paša odstavi, je že iz Carigrada prišel.

En del Albancov vojakov je že v Travnik prišlo, njih je 500; boje se jih na Turškem tako, kakor na Avstrijskem Serezane.

Kako ljudstvo na kmetih živi, se iz tega naj bolj vidi, da kos gnjiliga kruha kmet za sladčico ima; konji, ktere vojakam pripeljejo, eden družemu sedla in grivo in repe pojedjo, tako lačni so; kdor ne verjame, naj gre gledat, osebn davk se ostro pobira, ako ravno ljudje nič nimajo. Siromaštvo ne more večje biti.

Rusovska.

Govori se, da je ruska vlada nasvetovala, kako bi se puntarii po celi Evropi v okom prišlo, da bi nikdar več ne zamogla glave dvignuti.

Bran in pogin Japodov.

Spisal Jan. T. d. a.

11. Huda bitva pri zidu.

Stoji, stoji tam zid visok,
Se vstopi pred leoni slonov čeda,
Borivši uni se za čast kraljevo
Potresajo grozivo zlato grivo.
Za žrtvami se žertva jim daruje,
Vender ne vklonijo ostali vrata.

Se bije Rimljan in Japod,
Ko rano jutro še za goro spava.
Pekoče solnce verh obnehja sveti,
Pa sem ne tje ne stopi boguja Sreča,
Derže med njima tehtnico pomembno
Poklada v skledi jima teže nove.

Oj bitva strašna tam gromi,
Gospodariti sladko zdi se enim,
Služiti grenek pelin zdi se drugim.
Kak grozno je rožljanje to orožja!
Kak vbada kopje se v globoke rane!
Za kopo kopa na borise cepne.

Se vije v prahu tam Rimljan
Zadet s pušico ostro pod oserčeje.
Omami duh mu bolečina grozna.
Po sili dvigajo se z serca stoki,
Ne dade jih junak iz usi: hanžar
Upokoji mu serce plakajoče.

Se vije v prahu tam Japod,
Ošabno vražnik se ponša zraven.
Ga prime silnimi rokami vitez,
In verže v kerv ga na desnico k sebi.
Peklenske serdi davita se tamo,
Iz truplov begate ob enim duši.

Za uro pade ura v glob,
Omaga moč, pridere hipno nova.
In rase dan in rase junov groza.
Omolkne plašno vsa narava živa.
Kdo štel bi rane, ki so tu zijale,
Kdo štel merlice, ki pustise dušo.

Napoči mrak, nastane noč,
Ne da prenehe si gromenje bitve,
Dekler pregiba še se roka trudna.

Ponočne misli

na nekim griču na Gorenškem.

Kak terda si mi danes pirnata posteljca!
Kakor visoki grintovc leži odeja nad mano.
In ko mislim na mehko blazino glavo položiti,
jo naslonim na robato skalo in jo moram zo-
pet kviško povzdigniti, de si nepokojno serce
oddahne. Zastonj si želim prevročo kri ohla-
diti. Ona žene, vse žge in kipi, me sili iz
tesniga ven na plan pod višnjevi šotor več-
niga Boga. Sivimu starčku so odmerjene ure;
on spava po noči in bdí po dnevu. Pa mla-
denč ne zna postav, ki jih navada kuje: tudi
luna njemu misli prižiga. Ven! ven tedaj!
Vse se o sladkim spanju raduje, le mladenč
si dal, o stvarnik, nevgasljivi žar, de se nik-
dar tvoje dela ne zanemarijo, ampak noč in
dan premišljujejo in človeku neskončno mo-
drost oznanujejo.

Pozdravljena mi bodi mila, nebeška luč, ki
nikdar pota ne zgrešiš, nikdar redu ne pre-
lomiš. Ti zerkalo si duše moža, duše pra-
vičniga. Tak hodi on po eni stezi, dan za
dnem, neprenehama. Se zaganjajo vanj ob-
laki skušnjav al megle skerbí, se jim ne vo-
gne, ampak sred njih koraka resno naprej.
One beže zadnič pod njim in nad njim, pa on
se ne gane in ostane stanovitven kot ti: —
po eni čerti so vsikdar njegove stopinje po-
stavljenе.

Nebeška luna! ti si podoba mi tudi svetlobe,
ki temo duha tak milo — prijazno razjasni.
Ti nas spominjaš tistiga dara, ki ga tak mer-
zlo vera imenujemo in ki ga še bolj merzlo
zametujemo. Ti nam razodevaš svet v nje-
govi velikanski obliki, v čudovitni krasoti in
umetni naredbi. Pa ne kažeš nam vsih del
tega majčniga in vender toliko pomembniga
peska posebej. Celotino vidimo na tanko in
jasno: zakriva pa sinji mrak nam drobtinice.

Čemu mar, ker majhnih posebnost ne za-
znamo, o veselnim bitju dvomiti in v goreči
domišlii stvarjenje temeliti? Čemu mar, ker
nam je mnogo razdelkov vere čudna skrivnost,
tudi poslopje vere skrivnostno, obnaziti se
lahke vesti tolaživši: Reči so neznane, nezna-
nosti se ni varno zaupati, šel bom z drugimi.
Je pot prava, mi blagor in sreča; je kriva,
mi prizanašba nevednima.

Duhovna svetloba, v tebi vidim gospoda,
ki te mi je prižgal in hvalim previdnost stvar-
nika in padem na kolena in molim dobroto oče-

ta. In iz juga in severa in zapada in izhoda
se dvignejo sapice in mi pibljajo sporočilo
Neskončniga: Otrok si moj, dedič si moj, ostani
in dopolni ti bom oblube storjene.

Nebeška luna! ti si nam tovaršica ognjeni-
ga, mogočniga solncea. Bi te zagnala kaka
silna moč iz večniga tira, bi izgubilo pač pod-
nebeje polovico svoje lepote. Bil po svetu mož
sam kraljeval, kak kmalo bi razserdeni um
stvarjenje prekucnil in red snovaje, nered in
prepir osnoval. Pa mili pogled žene mu pre-
podí viharne misli, občutki se mu zbude, jeza
neha in po milosti premaganiga prevzame mi-
lost in serce narekova jeziku besede: Bil sim
nar bolj divja zvir med zverinami, pri umu
brez zavednosti, pri pameti brez občutleja. Vi-
dil sim ženo, serce se glasi in mi prvo stop-
njo za angeli dade — postal sim človek.

In kje spavaš moja, mi neznana luna še
necojsno noč? Ne vem zate in sim vender pri
tebi; ne znam, kak svetite očesi, kak usta
rose, kak se žari obličje in te ljubim vender
brez konca in meje. Spavaj v miru! Ponočni
angelj naj ti bo tovarš v kraljestvu sanja.
On te bo peljal v prijeten vert, ti bo tergal
cvetlice, zgol limbar in šmarnice in te bo
spremil do duhteče gredi. Tu rastejo poto-
nike in vijolice, za njimi nar zadnja in nar
bolj krasna je roža ljubezni. Utergal ti bo
tudi to, ti jo podaril in k sercu pripel. Pa
njeni duh bo sinil globočji, ti navdal žilo in
čutnice in se v sercu zedinil. Ak se zdaj
prestrašena prebudiš in jočes in plačes, ti bo
na svojih žarkih nebeški poslanec sporočilo
nesel: Ne boj se deklica! zdravnika si naj-
dila. Cvetlica ljubezni duhti tudi v daljnim
prijatlu. On hrepeni in te iše in ko te najde,
bo bilo serce na sercu in tvoje in njegovo bo
morivne žarjavce ozdravljeno.

(Konec sledi.)

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Gradcu 15. Sušca:

88. 31. 18. 77. 36.

Na Dunaju 15. Sušca:

42. 20. 17. 44. 90.

Prihodno srečkanje bo v Gradcu in Dunaju
29. Sušca in 9. maliga Traven.

Odgovorni vrednik: *Dragotin Melcer.* — Založnik in tiskar *Jožef Blaznik.*

Vradni list št. 9. k ljubljanskim časniku.

Št. 149. Oznaniło. (36.) 1

Podpisano c. k. poštno vodstvo se je na-
menilo z 1. aprilam t. l. pošto po voznem potu,
ki bo vsak teden trikrat med Kočevjem in Čer-
nomljem šla, ustanoviti.

Ta vozni pot bo tiste dni, ko pride ko-
čevsko-ljubljanski vozni pot, tedaj v četrtek,
v soboto in ponedelík, iz Kočevja šel in do 4.
zvečer v Černomelj prišel, torej se pridružil
černomljo-metliški pošti ki ob 5. zvečer odide.

Pot bo potem v Černomlju prenočil in drugi
dan potem ko pride metliško-černomeljska
pošta in se pripeljane reči pregledajo, se spet
v Kočevje povernul.

Zavolj te nove naprave, bo poštna ek-
spedicia v Kočevju od te dobe in do naprave
c. k. pošne ekspedice v Poljanah, Starim
tergu ali Predgradu z c. k. poštno vradnijo v
Černomlju neposredno pisma in liste voznje
pošte zamenjavala.

Kar se s tem sploh naznani.
C. k. poštno vodstvo v Ljubljani
12. marca 1851.

Hoffmann s. r.

Št. 1526. Proglas. (32.) 2

C. k. okrajno sodništvo v slovenski Bi-
strici naznani, da se bodo po umerlem po-
sestniku Lovretu Mlakarju iz Hošnice po tu-
kajšni sodniški sodbi od 7. t. m. št. 1526 tret-
jiga aprila tega leta sledeče, dobro ohranjene
vina po sodniški cenitvi na javni dražbi s tem
pogojem prodale, da se placilo koj odrajta, in
sicer:

Dopoldne ob devetih v srenji Hošnic pri
kolodvoru v Pelčahu:

10^{1/2} štartinov od leta 1849
6^{1/2} " " " " 1848

Popoldne ob dveh v občinah Modraše in
Verhole blizo kolodvora v Pelčahu, poleg
Ptujске ceste:

2 štartina od leta 1850
9^{1/2} štartinov " " 1849
9 " " " 1848
2 " " " 1836
2 " " " 1834

Poslednjič se pristavi, da, ker so skoraj
vse vina v velikih sodih, mora kupec posodo
sam sabo pripeljati.

C. k. okrajno sodništvo slovenska Bistrica
7. marca 1851.

Wolf s. r.

Št. 631/851. Oznaniło. (31.) 2

V Kropi na Gorenškem se je z 1. marcam
c. k. poštna ekspedicia ustanovila.

Ta poštna ekspedicia se ima pečati z pre-
iskerbovanjem pisemskih in voznopostnih po-
slatov do treh liber teških, in v vsakdanjo
zvezo stopiti po pešnem potu z c. k. poštno
ekspedicio v Radolei.

Kar se s tem sploh na znanje da.

C. k. poštno vodstvo.
V Ljubljani 4. marca 1851.

Hoffmann l. r.

(34.) Oznaniło. 1

V Ljubljani v Blatni vasi pod hišno štev.
126 je novo in pravo seme Lucernske (nem-
ške) detelje na prodaj in se dobi funt po 24
krajcarjev.

(33.) Naznaniło 2

gospodam udam krajske kmetijske družbe.

Po sklepu občniga zbora kmetijske družbe
20. listop. 1849 ima vsaki djanski ud po
družbinih postavah 2 gold. za letni donesek
o prvi polovici vsaciga leta družbini denar-
nici odrajtati. Ker zna biti, da nekterim ča-
stilitim g. udam ta postava se ni znana, ktera
se na razširjeno občekoristno delavnost kme-
tijske družbe opira in se je 1. pros. 1850 za-
čela, jo da podpisani odbor častitim g. udam
s tem pristavkam sploh na znanje, da naj se
za leto 1850 na dolgu ostali donesek druž-
binim podružnicam odrajta, g. udje Ljub-
ljanske okolice in Verhniške podruž-
nice pa odboru kmet. družbe v Ljubljani,
berž ko je moč.

Odbor kmetijske družbe v Ljubljani
9. sušca 1851.

(30.) Nov teržen dan. (3)

Po najvišjim sklepu od 28. kimovca 1835
je bilo Postojnski terški srenji dovoljeno v
tednu en teržen dan napraviti.

Omenjeni teržni dan bo prihodnjič v Po-
stojni vsaki četrtek; začel se bo pa 4.
dan prihodnjiga mesca maliga travna 1851.

To oznanilo se s prijaznim povabilam k
omenjenimu teržnima dnevu očitno razglasi, in
zraven pristavi, de bi se obilo reči na terg
prineslo, kupcov bodo v Postojni gotovo do-
velj imeli.

Postojnska šupanija 2. dan sušca 1851.